

Investigating the Role of Culture with an Emphasis on Spirituality and Beliefs in Strengthening Social Cohesion (Case Study: Rural Areas of Chelvand Village, Astara City)

Received: 21, July, 2024

Accepted: 18, November, 2024

Article type: Research Article

PP: 103-126

DOI:

[10.22034/entezam.2024.1278554.2615](https://doi.org/10.22034/entezam.2024.1278554.2615)

Bahram Imani

Associate Professor, Department of Urban and Rural Planning, Faculty of Social Sciences, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran (Corresponding Author). Email: bahram_imani60@yahoo.com

Tohid Karamzadeh

PhD Candidate, Geography of Rural Planning, Faculty of Social Sciences, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran. Email: tohid.karamzadeh@yahoo.com

Abstract

Background and objectives: Culture plays a vital and distinctive role as one of the basic foundations that shape the social cohesion of every society in rural areas. It is necessary to examine how these components work and the challenges that exist in this field. The purpose of this research is to investigate the role of culture: emphasizing spirituality and beliefs in strengthening social cohesion in the rural areas of Astara.

Method: This study is of an applied research type and was conducted using analytical-explanatory method. The data was collected in the field with a questionnaire tool. The total population of villagers was 5317 individuals; the sample size was determined by Cochran's formula as 358. The face validity was confirmed by the academic panel. The reliability test was calculated using Cronbach's alpha coefficients of 0.799 to 0.875.

Findings: The mean of spirituality component was 3.49, belief was 3.36, and social cohesion was 3.05. Pearson's correlation test between the components of culture: spirituality and beliefs with social cohesion variable showed a positive and significant relationship of 0.614 and 610, respectively, with a significance level of 0.99 and an error of 0.01. The multiple regression test explained the prediction rate of each of the components of the independent variable on the promotion of the dependent variable of social cohesion for spirituality (30.6) and for beliefs (29.8).

Results: The results of the research showed that paying attention to spirituality and beliefs in rural areas can help create sustainable and interconnected rural communities. Therefore, it is suggested that social and cultural planning should be done with the participation of the local community and emphasizing the cultural and spiritual components.

Keywords: Culture, Social cohesion, Rural development, Astara city, Chelvand village.

Citation(APA): Imani, Bahram, & Karamzadeh, Tohid (2024). Investigating the Role of Culture with an Emphasis on Spirituality and Beliefs in Strengthening Social Cohesion (Case Study: Rural Areas of Chelvand Village, Astara City), *Journal of Social Order*, 16(2), 103-126.

Doi: [10.22034/entezam.2024.1278554.2615](https://doi.org/10.22034/entezam.2024.1278554.2615)

بررسی نقش فرهنگ با تأکید بر معنویت و باورها در تقویت انسجام اجتماعی (مطالعه موردی: مناطق روستایی دهستان چلوند شهرستان آستارا)

چکیده

زمینه و هدف: فرهنگ به عنوان یکی از پایه‌های اساسی شکل‌دهنده به انسجام اجتماعی هر جامعه در مناطق روستایی نقش حیاتی و منحصر به فردی ایفا می‌کند بررسی نحوه کارکرد این مؤلفه‌ها و چالش‌هایی که در این زمینه وجود دارد ضروری است. هدف از این پژوهش بررسی نقش فرهنگ: با تأکید بر معنویت و باورها در تقویت انسجام اجتماعی در مناطق روستایی شهرستان آستارا می‌باشد.

روش: این تحقیق از نوع کاربردی و روش تحلیلی-تبیینی بوده و اطلاعات با ابزار پرسش‌نامه به صورت میدانی جمع‌آوری شد جامعه آماری کل روستاییان (۵۳۱۷) نفر بود حجم نمونه با فرمول کوکران به تعداد (۳۵۸) نفر تعیین گردید روایی صوری پرسش‌نامه توسط پندل دانشگاهی تأیید شد آزمون پایایی با آلفای کرونباخ به میزان ۰/۷۹۹ تا ۰/۸۷۵ محاسبه شد.

یافته‌ها: میانگین مولفه‌ی معنویت ۳/۴۹ و باورها ۳/۳۶ و انسجام اجتماعی ۳/۰۵ بود و آزمون همبستگی پیرسون بین مؤلفه‌های فرهنگ: معنویت و باورها با متغیر انسجام اجتماعی رابطه‌ی مثبت و معناداری را به ترتیب میزان ۰/۶۱۴ و ۰/۶۱۰ با سطح معنی داری ۰/۹۹ و خطای ۰/۰۱ را نشان داد در ادامه آزمون رگرسیون چندگانه میزان پیش‌بینی هر یک از مؤلفه‌های متغیر مستقل را بر ارتقای متغیر وابسته انسجام اجتماعی به ترتیب معنویت ۳۰/۶٪ درصد و باورها ۲۹/۸٪ تبیین کرد.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان داد توجه به معنویت و باورها در مناطق روستایی می‌تواند به ایجاد جوامع پایدار و همبسته روستایی کمک کند. لذا پیشنهاد می‌شود که برنامه‌ریزی‌های اجتماعی و فرهنگی با مشارکت جامعه محلی و با تأکید بر مؤلفه‌های فرهنگی و معنوی صورت گیرد.

کلیدواژه‌ها: فرهنگ، انسجام اجتماعی، توسعه روستایی، شهرستان آستارا، دهستان چلوند.

دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۳۱

پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۲۸

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

صص: ۱۲۶-۱۰۳

شناسه دیجیتال (DOI):

[10.22034/entezam.2.24.127855412615](https://doi.org/10.22034/entezam.2.24.127855412615)

بهرام ایمانی

دانشیار، گروه برنامه‌ریزی شهری و روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران. (نویسنده مسئول). رایانامه:

bahram_imani60@yahoo.com

توحید کرم زاده

دانشجوی دکتری، جغرافیا برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران. رایانامه:

tohid.karamzadeh@yahoo.com

استناد (APA): ایمانی، بهرام، و کرم زاده، توحید (۱۴۰۳). بررسی نقش فرهنگ با تأکید بر معنویت و باورها در تقویت انسجام اجتماعی (مطالعه موردی: مناطق روستایی دهستان چلوند شهرستان آستارا). نشریه علمی انتظام اجتماعی، ۱۶(۲)، ۱۲۶-۱۰۳.
شناسه دیجیتال: [10.22034/entezam.2024.1278554.2615](https://doi.org/10.22034/entezam.2024.1278554.2615)

توسعه مبانی پیچیده‌ای با خود به همراه دارد و سال‌هاست در ادبیات جهانی واکاوی می‌شود و هنوز به عنوان اندیشه و سرمشق در نهادهای علمی و اجرایی جایگاه شایسته‌ای دارد. لازمه رسیدن به توسعه، توجه به روستاها و بخش‌های روستایی به عنوان بخش پایه است و اقدامات و تدابیر گوناگونی برای دستیابی به توسعه پایدار در روستاها اندیشیده شده است مطالعات حاکی از آن است که انسجام اجتماعی از شروط لازم برای دستیابی به توسعه در تمامی ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و ... تلقی می‌شود (سهرابی صمیره، نوابخش و حضرتی، ۱۴۰۱: ۱۰۲). و به عنوان یکی از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی دلالت بر توافق جمعی میان اعضای یک جامعه دارد که حاصل پذیرش و درونی کردن نظام ارزشی و هنجاری یک جامعه و وجود تعلق جمعی و تراکمی از وجود تعامل در میان افراد آن محسوب می‌شود و به عنوان یک حائل اجتماعی عمل کند که جوامع و افراد را حفظ می‌کند (ایمانی، طورنی و خسروی مهر، ۱۳۹۹: ۶۵؛ لالوت، آبرامز، برادوو، دیویس و پلاتز، ۲۰۲۱: ۵۴۹).

در بهبود انسجام اجتماعی عوامل گوناگونی نقش دارند و عدم توجه به آن‌ها توسعه مناطق روستایی را با چالش مواجه می‌کند. یکی از این عوامل مؤلفه‌های فرهنگ است از این رو فرهنگ نقش مهمی در توسعه انسانی، پایداری و انسجام اجتماعی دارد این موضوع بسیار ارزشمند است و برای افراد، گروه‌ها، خانواده‌ها، جوامع و ملت‌ها اهمیت جهانی دارد (آتیپو، ۲۰۲۴: ۲۸).

از طرفی هر جامعه‌ای به منظور بقا و استحکام خود معنویات و باورهای فرهنگی برای پیروی افراد دارد که در واقع نظامی برای بنا و قوام هویت جوامع محسوب می‌شوند؛ به ویژه فرهنگ‌های محلی که برای ساکنان جوامع روستایی احساس هویت می‌آفریند توجه و تأکید بر فرهنگ‌های محلی برای فهم کامل تری از مفهوم توسعه، در تحقیقات تجربی بسیار کم‌رنگ است (امینی فسخودی، ۵۳: ۱۳۸۹). بر همین اساس فرهنگ بعنوان

۱. Lalot

۲. Attipoe

یکی از عوامل بهبود انسجام اجتماعی مطرح است بنابراین تکوین انسجام اجتماعی مستلزم توجه جدی به عوامل بوجود آورنده فرهنگ می‌باشد، درک این نکته ضروری است که فرهنگ مفهومی زیربنایی برای درک رفتار، اخلاق و انسجام اجتماعی است (اپلبی^۱، کلن و همیلتن، ۲۰۱۱). به عبارتی دیگر فرهنگ می‌تواند بخش‌های مختلف جامعه را به هم متصل کند و باعث به وجود آمدن نگرش‌های جدید و همبستگی‌های انسانی برای دستیابی به توسعه به طور اعم و توسعه روستایی به صورت اخص شود. با عنایت به مطالبی که گفته شد و بررسی‌ها و مطالعات میدانی نگارندگان و مصاحبه‌هایی که با دهیاران، اعضای شوراهای اسلامی روستاها و اهالی محلی در نواحی روستایی شهرستان آستارا (روستاهای دهستان چلونند بخش لوندویل) انجام شده نشان می‌دهد انسجام اجتماعی در این منطقه در سطح پایینی قرار دارد، روستاییان خود را در برابر امور روستا مسئول نمی‌دانند، خیرخواهی و دیگرخواهی نقش کم رنگی در روستاها دارد، همدلی و یکرنگی و همبستگی مثبت بین روستاییان کم شده، در اجرای پروژه‌های عمرانی عمومی روستا اهالی کم‌تر مشارکت می‌کنند، روستاییان به مشکلات همدیگر کم‌تر اهمیت می‌دهند، میزان اختلافات بین اهالی روستا زیاد است، روابط بین همسایگان و انجام وظایف اجتماعی مطلوب نیست، و عوامل مذکور توسعه روستایی را با چالش جدی روبرو کرده است اهمیت انسجام اجتماعی در توسعه مناطق روستایی به حدی است که می‌توان آن را در شکوفایی اقتصادی تمامی سکونتگاه‌های انسانی به طور آشکار مشاهده کرد (حیدری ساریان، ۱۳۹۸، ۸۶۶). در این منطقه نیز علاوه بر تاثیر انسجام اجتماعی بر رشد و توسعه پایدار اجتماعی و اقتصادی و همچنین در کاهش تنش‌ها و اختلافات اجتماعی افزایش همکاری بین افراد و گروه‌ها و ایجاد ارتباط‌های مثبت و پایدار بسیار مهم است و باید به عوامل بهبود انسجام اجتماعی مثل فرهنگ و شاخصه‌های آن اعم از: آداب و رسوم محلی، قومیت، معنویت و دین، یاری‌گری و کمک به همسایه، جمع‌گرایی، تعامل و همکاری در انجام کارهای روزمره برای ایجاد وجدان جمعی، همبستگی، انسجام و در نتیجه

^۱ Appleby

تسهیل در امورات زندگی روستاییان توجه شود. از این رو این تحقیق در صد آن هست تا این سوال را مورد بررسی و کاوش قرار دهد که آیا بین مولفه‌های فرهنگ با تأکید بر معنویت و باورها در تقویت انسجام اجتماعی ساکنان مناطق روستایی شهرستان آستارا ارتباط وجود دارد؟

پیشینه پژوهش

سهرابی صمیره، نوابخش و حضرتی صومعه (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «نقش قوم‌گرایی و اجتماعات مذهبی در انسجام اجتماعی مطالعه موردی؛ شهر اندیمشک» به این نتایج رسیدند که از دیدگاه مسئولین با توجه به مقدار ضریب بتا استاندارد شده می‌توان گفت گروه‌های قومی با ضریب بتا ۰/۵۷۸ رابطه معنی‌دار بیشتری را نسبت به اجتماعات مذهبی با ضریب بتا ۰/۵۰۶ با انسجام اجتماعی دارد. از دیدگاه شهروندان، گروه‌های قومی با ضریب بتا ۰/۴۸۴ رابطه معنی‌دار بیشتری را نسبت به اجتماعات مذهبی با ضریب بتا ۰/۴۵۱ با انسجام اجتماعی دارد. هرچه میزان قوم‌گرایی بیشتر باشد به همان اندازه تمایل به یک آسیب خاص وجود دارد لذا این متغیر با توجه به زمینه تأثیر گذاری آن باید تعدیل شود.

حیدری ساریان (۱۳۹۸) در تحقیق خود با عنوان «بررسی اثرات انسجام اجتماعی بر بهبود شاخص‌های اقتصادی مناطق روستایی» به این نتیجه رسید که بین متغیرهای تعلق اجتماعی، انتظام اجتماعی، مشارکت اجتماعی، تعامل اجتماعی، گرایش روستاییان نسبت به یکدیگر، گرایش به ارزشهای جمعی و اعتماد اجتماعی- نهادی با بهبود شاخص‌های اقتصادی در مناطق روستایی شهرستان اردبیل رابطه معنی‌داری وجود دارد.

ملکی (۱۳۹۶) در مقاله خود با عنوان «همبستگی اجتماعی در گروه‌های قومی؛ مطالعه موردی استان گلستان به این نتیجه دست یافته که میزان همبستگی اجتماعی در اثر افزایش تمایلات قومی و بیگانگی اجتماعی ضریب امنیتی را در جامعه کاهش می‌دهد و گرایش بیشتر به تعاملات اجتماعی و فرهنگی همبستگی اجتماعی را افزایش می‌دهد.

نعمت الهی، فرج الهی، میرجلیلی و مومنی فرد (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل موثر بر سرمایه اجتماعی: اعتماد، انسجام و مشارکت اجتماعی» از یافته های حاصل از پژوهش خود نشان دادند که هرچه میزان تعلقات تاریخی، تعهدات فرهنگی و اعتقادات دینی دانشجویان افزایش یابد، به نسبت میزان اعتماد، انسجام و مشارکت اجتماعی و در کل سرمایه اجتماعی دانشجویان در امور مربوط به یگان، تیپ و به طور کلی دانشگاه افزایش می یابد.

غلامی و حیاتی (۱۳۹۲) در پژوهش خود با عنوان «بررسی تاثیر هویت کالبدی بر انسجام اجتماعی مطالعه موردی؛ محله اوین شهر تهران» به این نتیجه رسیدند که کاهش هویت کالبدی در محله اوین و متعاقبا گسستگی و سردی روابط اجتماعی و انسجام محله ای، در محیط محله را نشان می دهد. بنابراین رابطه تنگاتنگی بین دو متغیر هویت کالبدی و انسجام اجتماعی وجود دارد.

تامانگ (۲۰۲۴) در پژوهشی با عنوان «تقویت انسجام اجتماعی در جوامع قومی زبانی از طریق ابتکارات مبتنی بر زبان مادری در نپال» به این نتیجه رسیده است که در نپال و سایر مناطق، تقویت انسجام اجتماعی در جوامع قومی زبانی به عنوان یک عامل حیاتی برای تقویت رفاه اجتماعی می باشد و زبان مادری نقش معنی داری در تقویت انسجام اجتماعی دارد.

کیونگ مون^۲، هی لی و یون جونگ (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه بین فردگرایی و رفتار طرفداری از محیط زیست با نقش تعدیل کنندگی انسجام اجتماعی، مطالعه در جامعه کره جنوبی» نشان دادند که فردگرایی رابطه منفی با مسئولیت پذیری محیط زیستی دارد در حالی که انسجام اجتماعی به طور مثبت بر آن تأثیر بگذارد و اثرات منفی فردگرایی را کاهش دهد و پیوندهای اجتماعی می تواند فعالیت های دوستدار محیط زیستی را حتی در میان افرادی که اهداف شخص محور دارند تشویق کند و افرادی که

¹Tamang

²Kyoung Moon

سطوح بالایی از فردگرایی دارند، بیشتر به فکر منافع شخصی خود هستند در حالی که افرادی که به جمع گرایی و باورهای مشترک تمایل دارند دارای انسجام اجتماعی بیشتری بوده و اهداف جمعی را در اولویت قرار می دهند.

سویریدنکو، نسترووا و دیلینی (۲۰۲۲) در پژوهش خود با عنوان «تغییرات انسجام اجتماعی جامعه دانشگاهی در زمینه پدیده های بحران در اکراین» نشان دادند سطح انسجام اجتماعی در بین جامعه دانشگاهی تحت تأثیر شرایط بحرانی مانند جنگ و همه گیری covid- 19 قرار دارد و اعتماد به مردم و مشارکت مدنی افزایش یافت در حالی که ارتباطات و اعتماد به نهادها کاهش یافت.

مندی، دامیر اسنالیف و کلاوس (۲۰۲۲) در پژوهش خود با عنوان «ارتباط بین انسجام اجتماعی و شخصیت در جمهوری قرقیزستان» نتیجه گرفتند که سطح بالای انسجام به طور قابل توجهی با سطوح بالای صفات شخصیتی مانند توافق، وظیفه شناسی و احساس مسئولیت مرتبط هست و افرادی با جهت گیری اجتماعی و جمعی بیشتر نسبت به دیگران با وظیفه- شناسی بیشتر خواهد داشت.

فوا (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «عقلانیت اقتصادی برای انسجام اجتماعی: شواهد یک کشور مسیحی» انجام داد. ایشان در مطالعه خود به برآورد تطبیقی اهمیت اقتصادی میزان انسجام اجتماعی در ۱۵۵ کشور منتخب پرداخت. نتایج مطالعه وی حاکی از اثر مثبت و معنادار انسجام اجتماعی بر رشد اقتصادی بوده است.

چئونگ، ادواردز، گولبورن و سولوموس (۲۰۰۷) در پژوهش خود با عنوان «مهاجرت روستایی، انسجام اجتماعی و سرمایه اجتماعی» به این نتیجه رسیدند بهبود عملکرد گروهی، کاهش میزان ترک شغل و مهاجرت از روستا، کسب مهارت و دانش جدید تابعی از تقویت انسجام اجتماعی در مناطق روستایی است.

مبانی نظری پژوهش

الف - مفهوم‌شناسی متغیر انسجام اجتماعی: انسجام اجتماعی در لغت به معنای وحدت، وفاق و وفاداری است که ناشی از علایق، احساسات، همدلی و کنش مشترک است. این واژه با یکپارچگی مترادف است و با واژه‌های دیگری، همچون: همگرایی، وحدت، وفاق اجتماعی و نظم اجتماعی قرابت معنایی دارد تعاریف متعددی از انسجام اجتماعی مطرح است و اجماع واضحی وجود ندارد تا بتوان یک تعریف واحد و دقیقی برای تحقیقات ارائه کرد (بتنی،^۱ ۱۳۸۰: ۸۳۹). انسجام اجتماعی به معنای استحکام درونی و مترادف با وحدت اجتماعی است. به تعبیر فرهنگ لاروس، انسجام اجتماعی، موقعیت گروهی است که یک مجموعه کاملاً پیوسته را در برمی‌گیرد واکاوی ادبیات موضوع نشان می‌دهد (عرب‌پور و مهدی‌زاده، ۱۳۹۹: ۷۹). به عبارتی انسجام اجتماعی یک مفهوم پیچیده و چند بعدی است که پیوند اجتماعی، همبستگی، اعتماد و توانایی پاسخگویی موثر به چالش‌های اجتماعی را در بر می‌گیرد که از طریق ابعاد مختلف مانند برابری اجتماعی، شمول، توسعه، سرمایه و تنوع سنجیده می‌شود و تحت تأثیر عواملی مانند سرمایه‌گذاری جامعه در برنامه‌های یکپارچه‌سازی و وجود ویژگی‌های مشترک بین افراد در یک جامعه است (مندى و دامیر اسنالیف و کلاوس، ۲۰۲۰: ۴۳). علاوه بر آن انسجام اجتماعی به وضعیتی از توافق عمودی، افقی و تعاملات بین اعضای جامعه است که با مجموعه‌ای از نگرش‌ها و هنجارها شامل اعتماد، احساس تعلق، تمایل به مشارکت، کمک و همچنین تظاهرات رفتاری آنها مشخص می‌شود (بتنی،^۲ ۲۰۱۸: ۱۰۹۱).

دانشمند اسلامی ابن خلدون، همبستگی اجتماعی را مبتنی بر عصبیت قومی دانسته و معتقد است اصل و جوهره حیات جمعی را روح یاریگری به یکدیگر و پدیده تعلق اجتماعی تشکیل می‌دهد که این روح یاریگری و عصبیت

^۱ Bottoni

^۲ Mandi

^۳ Bottoni

همان ایجاد همبستگی اجتماعی است (حسینی، نوروزی و خادمیان، ۱۴۰۲: ۱۷۰).

از جمله نتایج مهم انسجام، یکپارچگی گروه در رسیدن به هدف است در این صورت توافق و هماهنگی بیشتری از سوی گروه بر روی موضوعها و پدیدهها حاصل می‌شود در نتیجه کارایی افزایش می‌یابد به طوری که فرآیند زمانی رسیدن به هدف و مقصد کاهش می‌یابد و افراد گروه با آرامش و امنیت روانی بهتری فعالیت می‌کنند (سهرابی صمیره، نوابخش و حضرتی صومعه، ۱۴۰۰: ۶۳). پیتربلاو در آثار خود برای فهم انسجام اجتماعی الگوی مبادله‌ای را بیان می‌کند: به زعم وی، انسجام اجتماعی زمانی در جامعه محقق می‌شود که بخشی از جامعه، برپایه‌ی عواملی چون سن، جنس، نژاد، شغل و همسایگی به درجه‌ی بالایی از همانندی دست یابد (فرهمند، سعیدی مدنی و سهندی خلیفه کندی، ۱۳۹۴: ۱۰۴).

ب: نظریات انسجام اجتماعی: اولین بار امیل دورکیم نظریه انسجام اجتماعی را در اواخر قرن نوزدهم مطرح کرد وی دو نوع انسجام اجتماعی را از هم تفکیک کرد: انسجام اجتماعی و انسجام ارگانیکی: انسجام مکانیکی به معنای وابستگی متقابل عناصر مشابه اجزای همگن در کل اجتماعات فاقد تمایزات داخلی است و انسجام ارگانیکی برآمده از تقسیم کار اجتماعی به همراه آن کارکردها و تلاش‌هایی است که مانند فرآیند اعضای متمایز انسان، یکدیگر را کامل می‌کنند (جنسون، ۱۹۹۸). همبستگی مکانیکی از تشابه و تجانس‌ها به وجود می‌آید و همبستگی ارگانیکی براساس افتراق و تفاوت‌هاست؛ بنابراین یک جامعه، گروه یا موقعیت اجتماعی تا درجه‌ای هم‌بسته خوانده می‌شود که اعضایش دارای یک وجدان جمعی با اعتقادات و عواطف مشترک باشند، با یکدیگر رابطه متقابل داشته باشند و احساس کنند که وقف اهداف مشترکی هستند. بنا به نظر دورکیم آنچه موجب افزایش و تحکیم انسجام اجتماعی می‌شود این است که احساسی را که در میدان تعاملی به وجود می‌آید عاطفه جمعی نام دارد و عاطفه جمعی عمیق اکثراً طی مراسم و مناسک جمعی (مثل اعیاد و مراسم ملی مذهبی و ...) به وجود می‌آید و بدین نحو موجبات

افزایش و تحکیم انسجام را فراهم می‌کند (چلبی، ۱۳۹۰: ۱۵۷). تالکوت پارسونز، نیز نظریه کارکردی را مطرح می‌کند: او انسجام اجتماعی را در دو نظام شخصیت و نظام اجتماعی مورد بررسی قرار داده است. به نظر او در هر مرحله پس از تفکیک و پیدایش تنش‌ها، سازگاری‌هایی از سوی اجزای نظام برای رسیدن به وضعیت تعادل جدید صورت می‌گیرد به زعم پارسونز نظام اجتماعی مانند یک سیستم است که از مجموعه‌ای از اجزا تشکیل شده است که روابط متقابل با هم دارند. وجود تفاوت‌ها و تضادها در این نظام موجب انحراف و عملکرد نامناسب می‌شود. پارسونز انسجام اجتماعی را براساس تعادل و هماهنگی میان ایده‌ها، باورها و تشابه ارزش‌های جاری می‌داند که از طریق نهادینه شدن اجتماعی و فرهنگی میسر است (جنسون، ۱۹۹۸).

الف- مفهوم‌شناسی متغیر فرهنگ: مفهوم فرهنگ نیز در حوزه‌های مطالعاتی مختلف به روش‌های مختلفی توسط دانشمندان و صاحب‌نظران تعریف شده است فرهنگ در زبان انگلیسی از واژه Culture و مجازاً از مفهوم کشت و زرع گرفته شده است. اما این مفهوم در قرن هجدهم به معنی پرورش روانی و معنوی به کار برده شده و به عنوان عامل پیشرفت فکری- اجتماعی انسان و جامعه تلقی گردید (ووثوقی و نیک خلق، ۱۳۷۸). تایلور مردم‌شناس انگلیسی نخستین کسی بود که اصطلاح فرهنگ را مورد استفاده قرار داد. هافستد با یکی از شناخته شده ترین تعاریف فرهنگ را بیان می‌کند او فرهنگ را به‌عنوان روش‌های الگوی تفکر، احساس و واکنش جمعی می‌داند مجموعه‌ای متمایز از هویت، ارزش‌ها و عرف معرفی می‌کند هویت ریشه در زبان و اعتقادات جامعه دارد و قابل مشاهده است ارزش‌ها ضمنی هستند و غیرقابل مشاهده بوده و به ذهن افراد بر می‌گردد عرف نیز از قوانین و مقررات موجود در جامعه تأثیر می‌گیرد به بیانی دیگر فرهنگ را برنامه‌ریزی ذهنی جمعی تعریف می‌کند که متمایز کننده یگ گروه یا گروهی از افراد از یکدیگر است (مهارتی و دادخواه، ۱۳۹۹: ۲۰۰). اتیپو فرهنگ را شیوه زندگی مردم در یک زمینه خاص تعریف می‌کند جامعه‌ای که رفتارها، باورها، جهان بینی‌ها، دیدگاه‌ها، فعالیت‌ها، مصنوعات، نمادها و سیستم‌ها بخش اساسی از شیوه عمل آنها را تشکیل می‌دهد (اتیپو، ۲۰۲۴: ۳۰).

ب: نظریات در مورد متغیر فرهنگ: در نظریه انسان‌شناسان فرهنگ به عنوان همه دانش، ایده‌ها و اشیاء است که در یک جامعه از نسلی به نسل دیگر به جا می‌ماند دانشمندان علوم اجتماعی معتقدند فرهنگ به عنوان همه هنجارها، ارزش‌ها، الگوهای رفتاری و مصنوعات که از نسلی به نسل دیگر منتقل و شیوه زندگی مردم را ایجاد می‌کند (اپلبی، کلن و همیلتن، ۲۰۱۱).

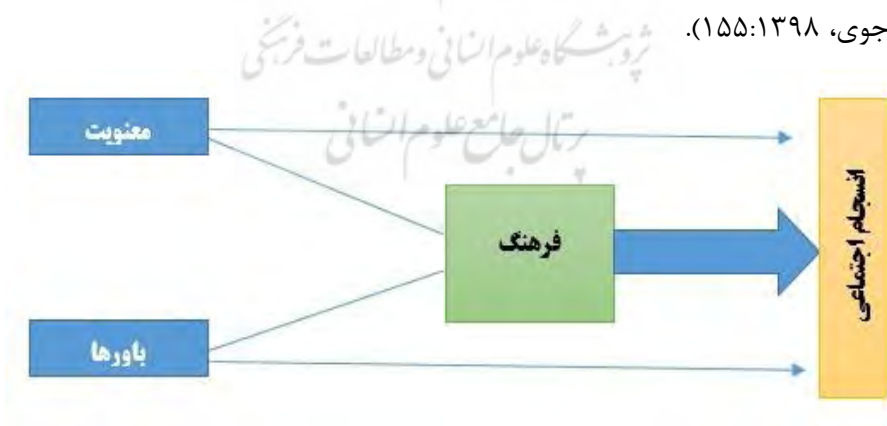
در نظریه جامعه‌شناختی معاصر؛ فرهنگ تنها به مجموعه اندیشه‌های مشترک رجوع می‌کند. به باور اولسون هرگونه اندیشه‌ای، از تکنیک ساده ساختن آتش تا فلسفه‌های انتزاعی، می‌توانند مشمول یک فرهنگ شوند. براین اساس، وی برای فرهنگ چهار بُعد یا جزء اصلی قائل است که عبارتند از: باورها، ارزش‌ها، هنجارها و تکنولوژی‌ها. باورها به سؤال «چیست» پاسخ می‌دهند؛ ارزش‌ها به «چه باید باشد»؛ هنجارها به «چه انجام شود»؛ و تکنولوژی‌ها به «چگونه انجام شود» پاسخ می‌گویند. درنهایت فرهنگ مجموعه‌ای متمایز، شامل سطوح مختلفی مانند: ارزش‌های اصلی، هنجارها، باورها، آرمان‌ها، رفتارها و موارد دست‌ساز بشر است پیرامون پیوند فرهنگ و انسجام اجتماعی باید گفت: فرهنگ یکی از عوامل و منبع آنچه دورکیم، همبستگی اجتماعی و آگوست کنت وفاق اجتماعی می‌نامد، است (صالحی امیری و عظیمی دولت آبادی، ۱۳۹۲). نهایتاً براساس نظریه خرده فرهنگ دهقانی راجرز، فرهنگ به عنوان یکی از چهار نظام تأثیرگذار بر کنش افراد متشکل از افکار، ارزش‌ها، هنجارها و باورهاست که به مثابه نیروی عمده‌ای، عناصر گوناگون نظام اجتماعی را به هم پیوند می‌دهد و میانجی کنش متقابل میان کنشگران و ایجاد انسجام است (رضادوست، حسین زاده و کهنسال، ۱۳۹۴، ۱۱۳).

درک این نکته ضروری است که فرهنگ مفهومی زیربنایی برای درک رفتار، اخلاق و انسجام اجتماعی است فرهنگ با ایفای نقش در بخش‌های مختلف، جامعه را به هم متصل می‌کند و باعث به وجود آمدن نگرش‌های جدید و همبستگی‌های انسانی و انسجام اجتماعی می‌شود. امروزه فرهنگ پتانسیل‌های خوبی برای ایجاد پیوند و انسجام در توسعه مناطق روستایی ارائه می‌کند، از

این رو تکوین انسجام اجتماعی مستلزم توجه جدّی به عوامل بوجود آورنده فرهنگ است. معنویت و باورها از مؤلفه‌های تأثیرگذار فرهنگ است:

- پلانته و تورسن (۲۰۰۷م)، معنویت را جست و جوی معنا در زندگی، رابطه متعالی با خویشتن خویش و معبود، هدایت همه‌جانبه، ایجاد وحدت با طبیعت و اتحاد تعریف کرده‌اند هم‌چنین کینگزلی دیویس نیز، نگاه رویکردی به دین و معنویت دارد و بر این امر اصرار داشته که معنویت و دین به افراد کمک می‌کند تا هنجارهای گروهی را پاس دارند، در حفظ باورداشته‌ها به انسان یاری برسانند، نقش راهنما و مرجع را برای افراد بازی کنند و از زاویه تنبیه و تشویق به‌مثابه یک منبع غایی عمل کنند. (حیدری ساربان، ۱۳۹۹: ۱۷۴).

- باورها، مجموعه‌ای از روابط و قواعد رفتاری است که در هر جامعه، طبقه و یا گروه انتظار انجام آنها می‌رود و نماد تربیت و هنجار محسوب می‌گردد، آداب و رسوم بستگی زیادی به فرهنگ و زمان مربوط به آن دارند و در درون فرهنگ تکامل و یا حتی تعادل می‌یابند نیز آداب مناسب در یک فرهنگ ممکن است در فرهنگ دیگر ناپسند و یا تعجب‌آور باشد. ارزش‌ها و باورها هم عقایدی هستند که افراد یا گروه‌های انسانی درباره آن‌چه، مطلوب و مناسب، خوب یا بد است؛ دارند و به‌طور کلی به اموری اطلاق می‌شود که برای مردم اهمیت دارند، باور و آرمان مشترک مردم تلقی می‌شوند (حیدری ساربان و خاجوی، ۱۳۹۸: ۱۵۵).

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

روش تحقیق

این تحقیق از لحاظ هدف کاربردی از لحاظ ماهیت توصیفی-تحلیلی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش عبارت است از کلیه روستائیان دهستان چلودر شهرستان آستارا در سال ۱۴۰۳-۱۴۰۲ که بر اساس آخرین سرشماری ۱۳۹۵ به تعداد ۵۳۱۷ نفر جمعیت (۲۶۷۹ نفر مرد و ۲۶۳۸ نفر زن) برابر با ۱۱۶۸ خانوار می‌باشند. که بر اساس فرمول کوکران ۳۵۸ نفر حجم نمونه محاسبه شد با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای ساده در صد افراد هر روستا محاسبه گردید. سپس داده‌های خام جهت گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه تهیه به صورت میدانی گردید. روایی صوری پرسشنامه توسط پندل متخصصان دانشگاهی مورد تایید قرار گرفت و پایایی بخش‌های مختلف پرسشنامه با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ در محیط نرم‌افزار spss22، به میزان ۰/۷۹۹ تا ۰/۸۷۵ محاسبه شد همچنین ابزار پرسشنامه به تعداد ۲۴ سوال در ارتباط با دو نوع متغیرهای وابسته و مستقل پژوهش، در قالب طیف لیکرت متشکل از پنج قسمت مساوی از خیلی زیاد تا خیلی کم استفاده گردید تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش حاضر در دو بخش آماری توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم‌افزار spss انجام شد. در بخش آماری توصیفی با استفاده از آماره‌هایی نظیر فراوانی، میانگین، انحراف معیار به توصیف داده‌های پژوهش پرداخته شد و در بخش استنباطی مهمترین روش آماری به کار رفته آزمون آماری پیرسون و رگرسیون استفاده شد.

جدول ۳. ابعاد و گویه‌های فرهنگ و انسجام اجتماعی

ردیف	متغیر	شاخص	گویه‌ها
۱	فرهنگ	معنویت	حقیقت طلبی و ایمان، حضور در مراسمات دینی و مذهبی، امیدواری به آینده روستا، عدالت طلبی، احساس مسئولیت، ثبات رفتاری، خیرخواهی.
۲	(متغیر مستقل)	باورها	پابندی به آداب و رسوم روستا، رعایت هنجارها و قوانین عرفی، میزان اعتماد، احترام به ریش سفیدان و معتمدین، مشارکت در امور عمومی روستا، رعایت حقوق همسایگان، مسئولیت در قبال رفتار و مسائل خویشاوندان.
۳	انسجام اجتماعی (متغیر وابسته)	انسجام اجتماعی	میزان درگیری و نزاع بین روستائیان، میزان همدلی و یکرنگی بین اهالی، حل اختلافات بین مردم به صورت کدخدامنشانه، روابط بین همسایگان و انجام وظایف اجتماعی، رفع اختلافات در مکان‌یابی یک پروژه عمرانی، اهمیت دادن به مشکلات دیگران و رفت و آمد، میزان اختلاف‌های سیاسی بین روستائیان، مشاجره برسر مسائل جزئی، اختلافات مذهبی و عقیدتی.

(حیدری ساریان، ۱۳۹۸؛ محمودی، ۱۳۹۵)

یافته های پژوهش

الف) یافته های توصیفی

جدول ۵. یافته های توصیفی متغیرهای پژوهش.

متغیر	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	میانگین	انحراف معیار	چولگی
معنویت	۰	۲۱,۸	۱۸,۴	۵۰,۸	۸,۹	۳,۴۹	۰,۹۳۲	-۰,۳۴۲
باورها	۰	۱۸,۴	۲۲,۳	۵۰,۳	۸,۹	۳,۳۶	۰,۸۹۴	-۰,۳۹۲
انسجام اجتماعی	۴۱,۰	۱۲,۲	۲۶,۴	۱۶,۸	۴,۶	۳,۰۵	۱,۲۵۸	-۰,۴۴۲

منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۳.

نتایج حاصل از یافته های توصیفی پژوهش در جدول (۵) نشان می دهد پیرامون وضعیت مؤلفه معنویت ۵۰,۳ درصد پاسخگویان به میزان زیاد، ۲۲,۳ درصد به میزان متوسط، ۱۸,۴ درصد به میزان کم و ۸,۹ درصد به میزان خیلی زیاد پاسخ دادند که با میانگین و انحراف معیار پاسخگویان به ترتیب ۳/۴۹ و ۰/۹۳۲ برآورد شد. درباره مؤلفه ارزش ها و هنجارها ۵۰,۸ درصد پاسخگویان به میزان زیاد، ۲۱,۸ درصد به میزان کم، ۱۸,۴ درصد به میزان متوسط و ۸,۹ درصد به میزان خیلی زیاد پاسخ دادند که با میانگین و انحراف معیار پاسخگویان به ترتیب ۳/۳۶ و ۰/۸۹۴ برآورد گردید. همچنین در مورد متغیر انسجام اجتماعی ۴۱,۰ درصد پاسخگویان به میزان خیلی کم، ۲۶,۴ درصد به میزان متوسط، ۱۶,۸ درصد به میزان زیاد، ۱۲,۲ درصد به میزان کم و ۴,۶ درصد به میزان خیلی زیاد پاسخ دادند که میانگین و انحراف معیار پاسخگویان به ترتیب ۳/۰۵ و ۱/۲۵۸ برآورد شد.

ب) نتایج استنباطی پژوهش

پیش فرض آزمون همبستگی پیرسون فرض نرمال بودن داده ها است. اگر متغیرها نرمال باشند از آزمون همبستگی پیرسون استفاده می کنیم و در غیراین صورت، آزمون اسپیرمن برای داده ها مناسب

خواهد بود. برای سنجش نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف (Kolmogorov-Smirnov test) یا آماره چولگی استفاده می کنیم با توجه به مقدار چولگی به دست آمده در جدول ۵ برای متغیرهای پژوهش که در بازه (۲، ۲-) استنباط شد نشان داد متغیرها از لحاظ چولگی از توزیع نرمال برخوردار هستند. هم چنین آزمون کولموگوروف- اسمیرنوف نیز که در جدول ذیل نتایج آن آمده است نشانگر نرمال بودن توزیع متغیرهای می باشد بنابراین از روش های پارامتریک و ضریب همبستگی پیرسون جهت تحلیل فرضیات پژوهش استفاده شد.

جدول ۶. نتایج آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف متغیرهای پژوهش.

متغیر	نتیجه آزمون	سطح معنی داری
انسجام اجتماعی	۰,۵۹	۰,۷۸
معنویت	۰,۸۲	۰,۵۷
باورها	۰,۷۹	۰,۴۹

منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۳.

بعد از وارد کردن متغیرها در آزمون همبستگی پیرسون با توجه به جدول (۷) نتایج به دست آمده بین دو متغیر معنویت و انسجام اجتماعی سطح معناداری را با میزان خطای ۰/۰۱ نشان داد به عبارتی می توان گفت با سطح اطمینان ۹۹٪ و با ضریب همبستگی (۲:۰/۶۱۴) رابطه ی مثبت و معناداری بین آن ها برقرار است. از آنجایی که ضریب همبستگی همیشه بین ۱ تا ۱- است. ضریب همبستگی بین ۰ تا ۱ به معنی داشتن رابطه همبستگی مثبت خواهد بود و هرچه این ضریب به ۱ نزدیکتر باشد همبستگی قوی تر است. همچنین بین متغیر باورها با متغیر وابسته رابطه مثبت و معنی دار با سطح خطای ۰/۰۱ مشاهده شد. به عبارتی می توان گفت با سطح اطمینان ۹۹٪ رابطه بین دو متغیر برقرار است و ضریب همبستگی (۲:۰/۶۱۰) به دست آمد.

جدول ۷. نتایج حاصل از آزمون پیرسون بین مؤلفه های متغیر فرهنگ و انسجام اجتماعی.

متغیر مستقل	متغیر وابسته	مقدار (r)	مقدار (p)
معنویت	انسجام اجتماعی	۰/۶۱۴	۰/۰۱
باورها	انسجام اجتماعی	۰/۶۱۰	۰/۰۱

نتایج رگرسیون چند متغیره:

برای مطالعه تأثیر همزمان متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته، از تحلیل رگرسیون چندمتغیره به روش گام‌به-گام استفاده شده است. نتایج به‌دست‌آمده بیانگر آن است که از میان تمام متغیرهای این پژوهش، متغیر معنویت و باورها وارد معادله شدند. نتایج رگرسیون در جداول زیر آمده است.

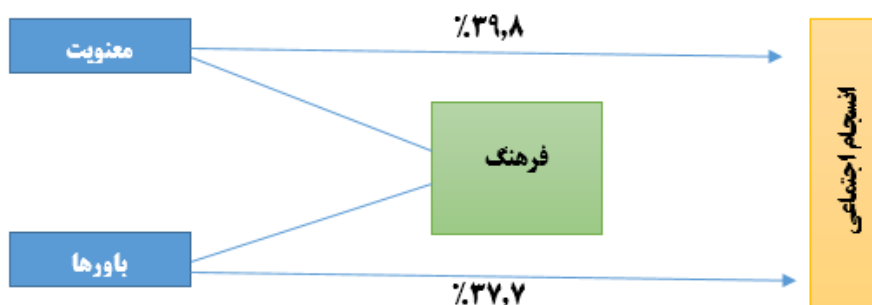
جدول ۸. نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره متغیرهای مرتبط با انسجام اجتماعی

مراحل	متغیرهای پیش-بینی کننده	R2	B	Beta استاندارد	T	مقدار (p)
۱	معنویت	۰,۳۰۶	۰,۳۰۱	۰,۳۹۸	۲,۶۶۱	۰,۰۰۸
۲	باورها	۰,۲۹۸	۰,۲۷۶	۰,۳۷۷	۲,۵۰۱	۰,۰۱۳

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳.

در این روش با توجه بتای استاندارد حاصل از آزمون رگرسیون در نرم‌افزار SPSS براساس جدول ۸ نتایج آزمون رگرسیون مرحله‌ای اولین متغیر پیش‌بینی کننده متغیر انسجام اجتماعی که وارد معادله رگرسیون شد نشان داد که متغیر معنویت به تنهایی با توجه به ضریب بتای استاندارد ۰,۳۹۸ بالاترین تأثیرگذاری را بر تقویت انسجام اجتماعی داشته و ۰,۳۰۶ درصد از واریانس انسجام اجتماعی را تبیین می‌کند و در محله دوم متغیر باورها وارد معادله رگرسیونی شد متغیر باورها با ضریب بتای استاندارد ۰,۳۷۷ در رتبه دوم تأثیرگذاری قرار داشته و میزان ۰,۲۹۸ درصد تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند.

مدل مفهومی نهایی تحقیق: در نهایت با توجه به نتایج آزمون رگرسیون و اطلاعات مندرج در جدول میزان تأثیرگذاری هر یک از مؤلفه‌های متغیر مستقل یعنی مؤلفه‌های فرهنگ معنویت و باورها را در متغیر وابسته (انسجام اجتماعی) مدل نهایی ترسیم شد که با توجه به ضریب رگرسیون چند مرحله‌ای به دست آمد:

شکل ۳. مدل مفهومی نهایی تحقیق

نتیجه‌گیری

بر اساس نظریات موجود در زمینه انسجام اجتماعی و با مراجعه به آراء و نظرات اندیشمندان و صاحب‌نظران این حوزه و بررسی پیشینه پژوهش مشخص شد عوامل مختلفی بر تقویت انسجام اجتماعی تأثیرگذار است: قوم‌گرایی و اجتماعات مذهبی، تعلقات تاریخی، تعهدات فرهنگی و اعتقادات دینی، هویت کالبدی، جوامع قومی زبانی، صفات شخصیتی و همانگونه که گفته شد در این پژوهش به بررسی ارتباط فرهنگ در تقویت انسجام اجتماعی در مناطق روستایی دهستان چلونند شهرستان آستارا پرداخته شد. برای سنجش تأثیر متغیر مستقل فرهنگ از مؤلفه‌ها و شاخص‌های معنویت و باورها استفاده شد. نتایج این پژوهش نشان داد رابطه مثبت و معناداری بین متغیرهای معنویت و باورها با متغیر وابسته انسجام اجتماعی با سطح خطای ۱٪ وجود دارد. به عبارت دیگر در سطح اطمینان ۹۹٪ می‌توان گفت همبستگی بین مؤلفه‌های فرهنگ و متغیر وابسته انسجام اجتماعی موجود است و از طرف دیگر مطابق مدل مفهومی نهایی پژوهش و نتایج تحلیل رگرسیون استنباط شد: که متغیر معنویت به تنهایی با توجه به ضریب بتای استاندارد ۰,۳۹۸ بالاترین تأثیرگذاری را بر تقویت انسجام اجتماعی داشته و ۰,۳۰۶ درصد از واریانس انسجام اجتماعی را تبیین می‌کند که در مقایسه نتیجه به دست آمده با پژوهش‌های گذشته مشخص شد که این نتیجه با نتایج پژوهش‌های نوابخش، سهرابی و حضرتی (۱۴۰۰)، نعمت الهی، فرج الهی،

میرجلیلی و مومنی فرد (۱۳۹۳) هم‌خوانی دارد و در محله دوم متغیر باورها وارد معادله رگرسیونی شد متغیر باورها با ضریب بتای استاندارد ۰,۳۷۷ در رتبه دوم تأثیرگذاری قرار داشته و میزان ۰,۲۹۸ درصد تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند. یعنی با افزایش ۱ درصد متغیر وابسته معنویت ۳۹,۸٪ متغیر انسجام اجتماعی بهبود پیدا می‌کند و با افزایش ۱ درصد متغیر باورها ۳۰,۶٪ متغیر وابسته تقویت می‌شود و که با نتایج پژوهش‌های ملکی (۱۳۹۸) و کیونگ مون و همکاران (۲۰۲۳) هم‌سو می‌باشد. از این‌رو با توجه به موارد حاصل از نتایج آزمون نقش مؤلفه‌های فرهنگ در ارتقای انسجام اجتماعی در مناطق روستایی دهستان چلونند اثبات شد و برآیند پژوهش نشان داد که مؤلفه‌های فرهنگ در تقویت انسجام اجتماعی در مناطق روستایی نقش بسزایی دارند. آنچه مسلم است پایداری و استمرار حیات اجتماعی یک جامعه در گرو همبستگی بین اجزاء و عناصر سازنده ساختار اجتماعی آن جامعه است. انسجام توافق در ارزش‌ها و نگرش‌هاست و در فرایند اجتماعی شکل می‌گیرد و محصول کنش عقلانی است و از طرفی انسجام اجتماعی پدیده‌ای نیست که یک بار برای همیشه بررسی شود بلکه نیازمند بازسازی و بازتولید مستمر است و مؤلفه‌های فرهنگ به عنوان عامل زیربنایی برای درک رفتار، اخلاق و انسجام اجتماعی عمل می‌کنند. بنابراین توجه به مؤلفه‌های معنویت و باورهای روستائیان در تقویت انسجام اجتماعی، به عنوان عاملی تسهیل‌گر به بهکرد برنامه‌های توسعه‌ی روستایی منجر خواهد داشت و لازم است که توجه و همت مسئولین و برنامه‌ریزان به این موضوع جلب شود.

پیشنهادهای کاربردی

- با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود متولیان توسعه روستایی اعم از معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم ریاست جمهوری و مجموعه وزارت کشور با اهمیت دادن به مؤلفه‌های فرهنگی مناطق روستایی در بهبود انسجام اجتماعی و ایجاد همبستگی در روستاها قدم بردارند نتیجه این امر سبب احساس مسئولیت و ما بودن بین روستائیان، همکاری با دولت و

نهادهای محلی و در نهایت منجر به توسعه روستایی خواهد بود این مهم از طریق برنامه‌ریزی سطح کلان با توجه به ویژگی‌های مناطق، تعیین الگوها بومی و برگزاری جشنواره‌های بومی- محلی و مراسمات ملی و مذهبی در روستاها امکان پذیر است.

- تقویت «جامعه مدنی» فعال و سازنده به نیروهای اجتماعی روستایی به خصوص جوانان امکان خواهد داد در قالب جامعه مدنی به کنش‌گری پرداخته و زمینه‌های لازم برای تقویت همبستگی اجتماعی فراهم شود. باید گفت به موازات توجه به بخش‌های فیزیکی، نباید از معنویت به عنوان بخش نرم‌افزاری در مناطق روستایی غافل شد زیرا به هدر رفتن تلاش‌های صورت گرفته منجر خواهد شد و ضرورت دارد مسئولین محلی دهیاران و شوراهای اسلامی روستایی برای تقویت همبستگی پایدار اجتماعی، به نهادهای معنوی، دینی و محلی عنایت ویژه داشته باشند.

- نتایج پژوهش نشان داد حمایت از برنامه‌های مبتنی بر باورهای مشترک جوامع روستایی از عوامل اثرگذار بر تقویت انسجام اجتماعی است و باعث می‌شود روستاییان با گذر از فردگرایی به امور جمعی و انسجام و نظم اجتماعی دست یابند و در توسعه و آبادانی نقش فعالی ایفا کنند بنابراین پیشنهاد می‌شود: استانداری‌ها از طریق دفتر امور روستایی و شوراهای ضمن شناخت شاخص باورهای مشترک فرهنگی مناطق روستایی برنامه‌ریزی لازم را برای تقویت و استفاده از آن با برگزاری نشست‌ها و گردهمایی‌های فرهنگی جهت آگاهی از دیدگاه و نگرش‌های اهالی برای ایجاد همدلی و رفع اختلاف‌های جزئی در مسائل مختلف به منظور افزایش انسجام اجتماعی زمینه‌ساز نقش‌پذیری و مسئولیت‌پذیری روستاییان در توسعه مشارکتی روستایی اقدام لازم را به عمل آورند.

تقدیر و تشکر:

در پایان لازم است از روستاییان محترمی که در شهرستان آستارا همکاری لازم را در تکمیل پرسش‌نامه‌های تحقیق داشتند صمیمانه تشکر داشته باشم.

منابع

ایمانی، بهرام؛ طورنی، علی و خسروی مهر، حمیده (۱۳۹۹). سطح بندی مراکز روستایی بر اساس مفهوم سرمایه اجتماعی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان مینودشت)، نشریه علمی - پژوهشی برنامه ریزی توسعه کالبدی، ۵(۱)، صص ۶۱-۷۷.

https://psp.journals.pnu.ac.ir/article_6799.html

امینی فسخودی، عباس (۱۳۸۹). تحلیلی بر وضعیت رفتارهای فرهنگی در نواحی روستایی کشور، فصلنامه پژوهش های روستایی، دوره ۱، شماره ۳، صص ۸۲-۵۳.

https://jrur.ut.ac.ir/article_22180.html

چلیپی، مسعود. (۱۳۹۰). تحلیل اجتماعی در فضای کنش، چاپ اول، تهران: نشر نی.

حسینی، سیدمصطفی؛ نوروزی، فضل الله و خادیمیان، طلعه (۱۴۰۲). عوامل اجتماعی مؤثر بر احساس تعهد اجتماعی، نشریه علمی انتظام اجتماعی، سال پانزدهم، شماره سوم، صص ۱۵۹-۱۸۸.

http://sopra.jrl.police.ir/article_101375.html

حیدری ساربان وکیل. (۱۳۹۹). بررسی معنویت با بهبود تاب آوری روستاییان در خصوص بحران زلزله، مطالعه موردی: دهستان ازومدل شمالی، شهرستان ورزقان، برنامه ریزی و آمایش فضا، ۲۴ (۳)، صص ۱۷۰-۲۰۰.

<http://hsmmp.modares.ac.ir/article-21-40591-fa.html>

حیدری ساربان، وکیل. (۱۳۹۸). بررسی اثرات انسجام اجتماعی بر بهبود شاخص های اقتصادی مناطق روستایی، مطالعه موردی: اردبیل، فصلنامه علمی - پژوهشی جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)، ۱۰(۱)، صص ۸۶۵-۸۷۹.

https://www.jgeoqeshm.ir/article_106005.html

حیدری ساربان، وکیل؛ خاجوی، وحید (۱۳۹۸). نقش سنت های فرهنگی در معیشت پایدار روستایی، مطالعه موردی شهرستان اردبیل، فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، ۱۲(۴)، ۱۶۹-۱۳۷.

https://www.jicr.ir/article_409.html

رضادوست، کریم؛ حسین زاده، علی حسین و کهنسال، احسان. (۱۳۹۴). عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر وفاق اجتماعی شهر دهدشت، فصلنامه مطالعات ملی، ۱۶(۶۱)، ۱۰۹-۱۲۶.

https://www.rjnsq.ir/article_97081.html.

سهرابی صمیره، شهلا؛ نوابخش، مهرداد و حضرتی صومعه، زهرا (۱۴۰۱). بررسی عوامل مؤثر بر انسجام اجتماعی شهر اندیمشک (مطالعه موردی؛ شهروندان اندیمشک در سال ۱۳۹۸-۱۳۹۹)، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی شهری، ۱۲(۴۲)، صص ۱۰۱-۱۳۴.

[doi: 10.30495/USS.2022.693077](https://doi.org/10.30495/USS.2022.693077).

سهرابی صمیره، شهلا؛ نوابخش، مهرداد و حضرتی، زهرا. (۱۴۰۰). نقش قوم‌گرایی و اجتماعات مذهبی در انسجام اجتماعی (مورد مطالعه؛ شهر اندیمشک)، پژوهش‌های جامعه‌شناختی، ۱۵(۱)، صص ۶۱-۸۴.

<https://sanad.iau.ir/fa/Article/867679>.

صالحی امیری، سیدرضا؛ عظیمی دولت آبادی، امیر (۱۳۹۲). مبانی سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی، تهران: مجمع تشخیص مصلحت نظام، مرکز تحقیقات استراتژیک، چاپ چهارم.

عرب‌پور، الهام؛ مهدی‌زاده، شراره (۱۳۹۹). فراتحلیل مطالعات نظم و انسجام اجتماعی در ایران، دوفصلنامه پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۹(۱۷)، صص ۷۳-۱۱۳.

https://csr.basu.ac.ir/article_3960.html

غلامی، محمد؛ حیاتی، عقیل (۱۳۹۲). بررسی تأثیر هویت کالبدی بر انسجام اجتماعی (مطالعه موردی، منطقه اوین تهران)، مجله تحقیقات علوم کاربردی، سال سیزدهم، شماره ۳۰، ۱۵۰-۱۳۱.

<https://jgs.khu.ac.ir/article-1-1626>.

فرهمنده، مهناز؛ سعیدی مدنی، سید محسن و سهندی خلیفه‌کندی، مهناز. (۱۳۹۴). مطالعه تطبیقی انسجام اجتماعی بین دو قومیت آذری و کرد (مورد مطالعه: شهرهای سنندج و تبریز)، بررسی مسائل اجتماعی ایران ۶(۱)، ۹۵-۱۲۲.

https://ijsp.ut.ac.ir/article_56921.html

ملکی، حمید (۱۳۹۶). همبستگی اجتماعی در گروه‌های قومی؛ مطالعه موردی: استان گلستان، فصلنامه مطالعات راهبردی، دوره ۱۰، شماره ۳۵، صص ۱۴۸-۱۲۳.

مرکز آمار ایران (۱۳۹۵)، سرشماری عمومی نفوس و مسکن، تارنمای مرکز آمار ایران.

مهارتی، یعقوبی، دادخواه، مهدی (۱۳۹۹). معرفی و ارزیابی نظریه مطالعات فرافرهنگی هافستد. فصلنامه علمی پژوهشی راهبرد فرهنگ، ۱۳(۵۰)، ۲۲۵-۱۹۹.

https://www.jsfc.ir/article_119944.html

محمودی، سمیرا؛ رکن الدین افتخاری، عبدالرضا؛ غفاری، غلامرضا. (۱۳۹۵).
بومی‌سازی شاخص‌های سرمایه اجتماعی در مناطق روستایی ایران، فصلنامه
پژوهش‌های روستایی، ۷(۴)، ۶۴۳-۶۱۸.

https://jrur.ut.ac.ir/article_61069.html.

نعمت الهی، زهرا؛ فرج الهی، امیرحمزه، میرجلیلی، محمد حسین؛ مومنی فرد، حسین
(۱۳۹۲). بررسی عوامل موثر بر سرمایه اجتماعی (اعتماد، انسجام و مشارکت
اجتماعی). فصلنامه مدیریت نظامی، ۱۳(۵۰)، ۲۰۲-۱۷۵.

https://jmm.iranjournals.ir/article_3328.html.

وشوقی، منصور؛ نیک خلق، علی اکبر. (۱۳۷۸). مبانی جامعه‌شناسی، تهران، نشر
بهینه.

Attipoe, Hope (2024). Cultural Competency: A Cardinal Force in Social Work
Practice and Service, International Journal of Social Work, Vol. 11, No. 1,
28-43.

<https://doi.org/10.5296/ijsw.v11i1.21561>.

Appleby, G. A., Colon, E., & Hamilton, J. (2011). Diversity, oppression, and
social functioning: Person in environment assessment and intervention.
Boston, MA: Allyn and Bacon.

Bottoni, G. (2018a). A multilevel measurement model of social cohesion.
Social Indicators Research, 136(3), 835-857.

<https://doi.org/10.1007/s11205-016-1470-7>

Bottoni, G. (2018b). Validation of a social cohesion theoretical framework: A
multiple group SEM strategy. Quality & Quantity, 52(3), 1081-1102.

<https://doi.org/10.1007/s11135-017-0505-8>.

Cheong, p. , Edwards, R. , Goulbourne, H. , And Solomos, J. , (2007), Rural
immigrant, social cohesion and social capital: A Critical Review Social
Policy, 27 (1): pp: 24-29.

Foa, R. (2016), "The Economic Rational for Social Cohesion; A Cross
Country Evidence," Paper Presented at the International Conference on
Social Cohesion and Development, OECD, Paris, Retrived from:

<https://www.oecd.org/dev/pgd/46908575.pdf>

Jensen, J. (1998). Mapping Social Cohesion: The State of Canadian Research.
Strategic Research and Analysis Directorate, Department of Canadian
Heritage, Ottawa.

Kyoung Moon, Kuk. Hee Lee, Seo & Yeon Jeong, Seo (2023). Examining the Relationship between Individualism and Pro-Environmental Behavior: The Moderating Role of Social Cohesion, *Journal of Behavioral Sciences*, 13, 661.

<https://doi.org/10.3390/bs13080661>.

Lalot F, Abrams D, Broadwood J, Davies Hayon K, Platts-Dunn I (2022). The social cohesion investment: Communities that invested in integration programmes are showing greater social cohesion in the midst of the COVID-19 pandemic. *J Community Appl Soc Psychol*. x;32(3):536–554.

<https://doi.org/10.1002/casp.2522>.

Mandi M. Larsen, Damir Esenaliev, Tilman Brück, and Klaus Boehnke (2020). The connection between social cohesion and personality: A multilevel study in the Kyrgyz Republic, *International Journal of Psychology*, Vol. 55, No. 1, 42–51.

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30485424/>

Svyrydenko, Denys. Nesterova, Marja & Dielini, Maryna (2022). Changes in social cohesion in the university community in the context of crisis phenomena in society, *Baltic Journal of Economic Studies*, 186, Vol. 8 No. 3, 202.

<https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-3-185-196>.

Tamang, D. B. (2024). Fostering social cohesion in ethnolinguistic communities through mother tongue-based initiatives in Nepal. *Forum for Linguistic Studies*, 6(1).

<https://doi.org/10.59400/fls.v6i1.2092>